

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra občanské výchovy a filosofie

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Historie a význam vybraných kulturních památek Odoleny
Vody a okolí ve vlastivědných vycházkách

History and value of chosen cultural sights in Odolena Voda
and its surroundings in relation to historical walks

Autor práce: Jitka Skýpalová, DiS.

Vedoucí práce: Ing. Michaela Dvořáková, Ph.D.

Studijní program: Učitelství pro základní školy

Studijní obor: IST (7503T047)

2017

SEZNAM PŘÍLOH

I. Text o Vítězslavu Hálkovi k vycházce po Odoleně Vodě – 3. Rodný dům Vítězslava Háalka	2
II. Obrázky památek z Odoleny Vody k aktivitě Výstup z vycházky	3
III. Ukázka básní Vítězslava Háalka	5
IV. Ukázky vzpomínek k vycházce po Panenských Břežanech – 2. Zahrada Horního zámku..	9
V. Vzpomínky paní Heleny Vovsové na život v Dolním zámku během 2. světové války	11
VI. Ukázky postihů českých židovských obyvatel za 2. světové války	14
VII. Listina základních práv a svobod a Všeobecná deklarace lidských práv pro skupinovou práci při aktivitě po vycházce do Panenských Břežan	16
8. Obrazová příloha	22

I. Text o Vítězslavu Hálkovi k vycházce po Odoleně Vodě – 3. Rodný dům Vítězslava Háška

Vítězslav Hálek vystudoval gymnázium v Praze. Své články a dílo publikoval často v časopisech již od 19 let.¹ Některé z nich i řídil. Byl v redakci almanachu Máj a deníku Národní listy, v němž vedl literární a divadelní rubriku a psal fejetony, což jsou krátké texty na aktuální téma. Byl členem mnoha vlasteneckých spolků. Také hodně cestoval a zážitky z těchto zahraničních cest pak zúročil ve svém díle. Psal lyrickou i epickou prózu a poezii.² V revoluční a porevoluční době (tj. po roce 1848) lidé optimisticky předpokládali, že nyní se mění jejich život k lepšímu. Věřili v následující všeobecný rozvoj společnosti, který povede k tomu, že český národ bude vnímán jako rovnocenný evropský partner. Hálek byl jedním z prvních mladých básníků a spisovatelů, kteří se na literární a kulturní úrovni snažili povznést český národ a jeho jazyk. Proto byli populární.³ Bohužel brzy zemřel a již na konci 19. století se jeho lyrická poezie básníkům zdála zastaralá. O pozdější zájem o jeho tvorbu se postaral Jaroslav Seifert.⁴

Dnes Háška mladí lidé nečtou pravděpodobně zejména kvůli zastaralému jazyku a venkovským tématům, která jsou vzdálena od dnešní reality.

¹ OTRUBA Mojmir. Doslov knihy HÁLEK Vítězslav: *Kresby křídou i tuší*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1988. s. 375.

² JUSTL Vladimír. O Vítězslavu Hálkovi. Doslov básnické sbírky *Pěvec*. 1. vyd. Praha: Odeon, 2005, ISBN 80-207-1200-3. s. 121–122.

³ OTRUBA Mojmir. Doslov knihy HÁLEK Vítězslav: *Kresby křídou i tuší*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1988. s. 375, 376.

⁴ JUSTL Vladimír. O Vítězslavu Hálkovi. Doslov básnické sbírky *Pěvec*. 1. vyd. Praha: Odeon, 2005, ISBN 80-207-1200-3. s. 123.

II. Obrázky památek z Odoleny Vody k aktivitě Výstup z vycházky

III. Ukázka básní Vítězslava Háalka

Bludný jezdec⁵

Vítězslav Hálek

Pan jezdec večer zabloudil
ve velkém, velkém lese;
i potká děvče hezounké,
to jako pták se nese.

„Ty hezké dítě, pověz mi,
zda jedu tady k městu?“ —
„Ne, pane, právě naopak,
já ukáži vám cestu.“

On vzal ji k sobě na koně
a jedou spolu v lese,
a jak ji drží za ruku,
ta v ruce mu se třese.

Tu cesta srázná, skalnatá,
on blíž ji k sobě vine,
a než ji s koně sesadil,
měl v prsou srdce jiné.

Od času toho noc jak noc
tam jezdec bloudí k městu:
dej, bože, všechněm zbloudilým,
jak jemu, najít cestu.

Pohanský král⁶

Vítězslav Hálek

Byl jednou v Čechách pohanský král,
ten válčil s dalekým světem,
lid mladý jen mu na jatky zrál,
i otce utrácel dětem.

Měl poupě dceru pohanský král,
ta v jeseň jaro mu předla,
však jednou z rána vzdychal a lkal,
dceř růže vadla a bledla.

K všem bohům zalkal pohanský král:
„Kdo z vás tím dovýší pýchu,
by mně, co mám to jediné, bral,
mně také božství je k smíchu!“

A rval si vlasy pohanský král,
jeť dceř tak tuhá a chladná,
a z slz, jež horký cedí mu žal,
ji teplem nedojme žádná.

A když tak stená pohanský král,
duch padlých zašumí kolem:
„Hle, slzám matek tvrdě se smál,
teď srdce pukne mu bolem!“

Tak přestal sténat pohanský král,
neb v srdce blesků se shluklo,
že bůh ni člověk neslyšel dál —
a přec jen pro dceru puklo.

⁵ HÁLEK Vítězslav. *Pohádky z naší vesnice*. Praha: Nakladatelství J. Otto, 1905. s.83.

⁶ Tamtéž s. 45.

Postilion⁷

Vítězslav Hálek

Nic nad zvuk neznám trubičky,
když troubí postilion,
že v psaních veze hubičky
a každou za milion.

Pojď ven, ty zlatá děvečko,
pták lépe nedoletí,
přilítlo k tobě srdéčko —
zde mám je pod pečeti.

Panenko pečť rozlomí,
jak mák jí zaplane líc —
tu milý dává vědomí,
že líbá do statisíc.

Hned lístek k srdci uloží,
a v srdci počne to hřát,
jak když se v růže položí
a slyší anděly hrát.

Ten lístek vezme k noclehu,
s ním bude o nebi snít,
sny půjdou v tichém úsměvu
jak zlatý hvězdiček kmit.

Ten lístek vezme do stáří,
s ním v mládí doletí zpět,
že jeseň zjihne ve tváři
a počnou slavíci pět.

Ba ještě v smrti přeletí
jí na rtech vzpomenutí,
že duši slyším vyznění
co sladké vydechnutí.

Nic nad zvuk není trubičky,
když troubí postilion,
a v psaních veze hubičky
a každou za milion!⁸

V přírodě

Vítězslav Hálek

X.⁹

Dech jara sezval přátele,
a jakby neznal hrází,
i té mé duši pokynul,
že do všech růží vchází.

Že v modro letí s skřivánkem
a v jeho písni prýská,
že bydlí v hájích, ve stromech
a s ptáčaty si stýská.

Že rozkládá se na luhu
a s vánkem dýchá jemně,
že s jitem jása po horách -
a s písněmi dlí ve mně.

⁷ HÁLEK Vítězslav. *Pohádky z naší vesnice*. Praha: Nakladatelství J. Otto, 1905. s. 61.

⁸ Báseň má jiné řádkování, aby se vešla na jednu stranu.

⁹ HÁLEK, Vítězslav. *V přírodě* [online]. V MKP 1. vyd. Praha: Městská knihovna v Praze, 2011 [cit. 2017-04-24]. Dostupné z: http://web2.mlp.cz/koweb/00/03/59/03/29/v_priode.pdf. s. 13.

V přírodě

Vítězslav Hálek

XXXII.¹⁰

Noc bdí a mrká, potok zurčí,
a ptáček dřímá v chládku -
"Matičko přírodo, jsem básník,
ó povídej mi pohádku!"
"Mé dítě, nemohu; jen jednou
jsem musila ji povídat,
a z slov mých stávaly se hvězdy
a země, světy napořád.
Teď kdybych chtěla povídati,
již nemám v světě prostory
pro nová slova, hvězdy nové
a nových sluncí útvory.
Však jedno přec ti ráda splním:
číst naučím tě slova má,
a ty je svými slovy promluv,
komu jsou posud neznámá."
A tak jsem stal se novým žákem:
čtu bez bázně a bez zmatku,
z originálu, ve prařeči,
čtu světovou vám pohádku.

V přírodě

Vítězslav Hálek

LXXVI.¹¹

Cestička jak můstek bílý,
z polí klenut do lesů,
koho vidím chodit po ní,
jako když jde do plesu.
Chodí po ní velcí páni:
jelen s laňkou po boku,
a ty srnky baletnice
s kůzlaty vždy do skoku.
Chodí zajíc, uchem, tváří,
v komika se přitvoří,
a veverka neposeda
ta se po něm pitvoří.
Chodí větřík, zahvívá si,
na patách se otočí,
a když tam jde srdce moje,
jako pták si poskočí.

¹⁰ HÁLEK, Vítězslav. *V přírodě* [online]. V MKP 1. vyd. Praha: Městská knihovna v Praze, 2011 [cit. 2017-04-24]. Dostupné z: http://web2.mlp.cz/koweb/00/03/59/03/29/v_prirode.pdf. s. 35.

¹¹ Tamtéž s. 79.

V přírodě

Vítězslav Hálek

LXXXVIII.¹²

Lesy mlčí, podřimují,
každý dech si odměří,
a tu letí čtverák větřík,
začechrá je v kadeři.

Stará sosna hlavou vrtí,
větve dospat nemohou,
a to listí zvědavostí
na buku hned na nohou.

Větřík mluví, kde co sebral,
sosny ani nevěří,
buky potřásají hlavou,
listí jen se haštěří.

Jedněm šeptá cosi tajně,
ty se kloní, tají dech,
a ty, co jsou pozdálčí,
že tu též jsou na poslech.

Čtverák jen tak napověděl,
poroučí se o les dál,
ale sosnám a těm bukům
po celý den v srdci hrál.

¹² HÁLEK, Vítězslav. *V přírodě* [online]. V MKP 1. vyd. Praha: Městská knihovna v Praze, 2011 [cit. 2017-04-24]. Dostupné z: http://web2.mlp.cz/koweb/00/03/59/03/29/v_priode.pdf. s. 91.

IV. Ukázky vzpomínek k vycházce po Panenských Břežanech – 2. Zahrada Horního zámku

Práce se vzpomínkami pamětníků

1. Paní Helena Vovsová vzpomíná:

„Do horního zámku jsem už jako větší holka chodila na kurt sbírat tenisové míčky. My místní děti jsme tam chodily a dostávaly jsme od Gerstela pětikorunu. A jeho ženu si pamatuju jako krásnou, krásně oblečenou dámu. Měli asi tři děti, myslím, že ty jedny byly dvojčata a děti, které se v Břežanech narodily ten rok, co ta dvojčata, dostaly od Gerstelů nějaké peníze.“¹³

2. Místní rodák akademický malíř Otakar Čemus vzpomíná:

„Učil jsem se hrát na housle u Jandourka. Bylo nás asi šest a on se dozvěděl, že zámeckej pán Gerstl má narozeniny a že mu půjdem zahrát. Nacvičili jsme z Prodanky Proč bychom se netěšili. Matka mi zas naplácala cukrovou vodu, my šli vyšňoření do zámku, tam jsme se v salónu seřadili, Jandourek zavelel raz dva tři a už jsme šmrdlali. Gerstl za odměnu zakoupil lístky do Národního divadla a vzal nás autem na Prodanou nevěstu, matka dělala doprovod. To bylo krásný.“¹⁴

¹³ SORIANO Jana – PÍGLOVÁ Jana. Helena Vovsová vzpomíná. *Zpravodaj obce Panenské Břežany*, říjen–listopad 2015. s. 3, 4 [online]. [cit. 2017-02-24]. Dostupné z: http://www.panenskebrezany.cz/e_download.php?file=data/editor/121cs_6.pdf&original=Listopad15.pdf.

¹⁴ ZAJÍCOVÁ Zuzana. *Rozhovor s Otakarem Čemusem* [online]. c2007 [cit. 2017-02-12]. duben 2008 Dostupné z: <http://lyra.gc-system.cz/panenskebrezany.cz/old/www.panenskebrezany.cz/view.php@cisloclanku=2008010005.htm>.

3. Tato vzpomínka patří paní Vlastě Čížkové, ale převyprávěla ji ve zpravodaji Panenských Břežan paní Zuzana Zajícová:

„...Čas běžel a dvojčatům Gerstlovým bylo asi šest let, když Vlastičce z domku pod zámek zase jednou utekly slepice do zámeckého parku. Vlastička je měla hlídat, ale znáte to. Slepice jsou někdy k neuhlídání... Vlastička prolezla dírou v plotě a lezla do stráně k zámecké zahradě. Slepice se zatoulaly kdovíkam, a tak se holčička musela rozhlížet a hledat až hluboko v parku. Na jeho konci mezi stromy se něco pohnulo a Vlastička si už myslela, že má vyhráno. Rozběhla se tím směrem. Jenže to slepice nebyly. Byl to pan továrník Gerstl [Jméno Gerstel je v některých článcích ve zpravodaji obce Panenské Břežany psáno jako Gerstl. Ve všech odborných zdrojích zde použitých se uvádí forma Gerstel, proto jí dávám přednost.] a jeho malí synové. Vlastička dolezla po čtyřech opatrně co nejbliž, schovala se za keř a dívala se, co tam ti tři dělají. Oba kluci měli malé kolečko, kyblíčky, lopatky a pan továrník kolečko velké, lopatu a kbelík. Na trávě rostl domeček. Pan továrník i jeho synové zedničili. Otec učil své malé syny stavět obydlí, jako by ani nebyli bohatí, jako by neměli plný zámek služebnictva. Vlastička se nemohla vynadivat. Po dlouhé době se konečně opatrně odplížila a utíkala domů. Na slepice si vzpomněla až na dvorku. Jenže už se šerilo a slepice byly dávno doma. Vlastička pak ještě několikrát prolezla plotem do parku a pozorovala, jak stavba roste. Na louce mezi stromy stál po pár dnech domeček jako z pohádky. Měl malé okýnko, dveře, střechu i zápraží. Pan továrník byl dobrý učitel. Kluci postavili domek jaksepatří.“¹⁵

¹⁵ ZAJÍCOVÁ Zuzana. Ještě trochu historie. *Panenské rozhledy*, I. ročník, č. 6. červen 2008. s. 15.

V. Vzpomínky paní Heleny Vovsové na život v Dolním zámku během 2. světové války

Jako přílohu zde uvádím mírně upravenou delší verzi vyprávění paní Heleny Vovsové jako zdroj informací pro vyučující, kteří by měli zájem rozšířit výuku o tomto tématu. V textu jsem vypustila několik pasáží, které se opakovaly nebo jsem je nepovažovala za nutné. Vyučující si celý text může najít také ve Zpravodaji obce Panenské Břežany.¹⁶

Text vzpomínek:

„V květnu byl ten atentát,¹⁷ Lina Heydrichová byla v jiném stavu a v srpnu se narodila Marte, druhá holka. Předělávalo se topení v zámku. Všichni odjeli do Berlína, ona si mezitím někde vyžebřala 120 židovských vězňů a začala všechno předělávat, ale k horšímu. U zámku byla taková krásná zimní zahrada, vysoká, jako je zámek. Z jídelny se šlo na verandu a z verandy po železných schodech do zimní zahrady. Tam byly palmy, 5 nebo 6 palem, vodotrysk tam byl, bílá busta básníka Heina, to si pamatuju, a vedle byla strojovna. Tu strojovnu i tu zimní zahradu nechala zbourat, sousoší jelenů nechala taky zbořit a pak ten trávník nechala zrýt. Z Holandska objednala 500 cibulí tulipánů, ty se tam zasázely, (...) ona byla taková kšeftmanka. Ona sice byla von, ale z chudého rodu. Takže uměla hospodařit. Za Bloch-Bauera byla zámecká chodba plná paroží. Ale to prodala nějaké fabrice na knoflíky. Krásné cizokrajné stromy, ty nechala pokácet a dřevo taky prodala. Pokud byl ještě Heydrich živ, jezdívávala na bílém koni. Když měli Židi nástup, tak ona jela z vyjížděky a zastavila se před nimi. Jednou ji ta kobyla před tou řadou vězňů shodila a ona jim spadla k nohám. Od té doby už na tu kobylu nesedla.

(...) ona byla strašně náladová. Ale nikdy jsem ji neviděla mlátit nebo bičovat vězně, jak někteří pamětníci tvrdí. Ona by se Žida nedotkla, to by bylo pod její úroveň.

Občas jsem vyvedla nějakou blbost, ale všechno mi prošlo. Jednou jsem například šla pracovat

¹⁶ Text je přejat ze dvou čísel Zpravodaje obce Panenské Břežany. První část rozhovoru lze najít ve zpravodaji z října – listopadu 2015 a druhý díl v následujícím lednovém čísle z roku 2016. Oba dokumenty jsou dostupné elektronicky z:

http://www.panenskebrezany.cz/e_download.php?file=data/editor/121cs_6.pdf&original=Listopad15.pdf
http://www.panenskebrezany.cz/e_download.php?file=data/editor/121cs_7.pdf&original=Leden16.pdf

¹⁷ Jedná se o atentát na Reinharda Heydricha, po němž zemřel na následky zranění.

do zámku, ale vzala jsem to přes šatnu. Visel tam Heydrichové lovecký klobouk se štětkou. Mně se moc líbil, tak jsem si ho nasadila a prohlížela jsem se v zrcadle. Kolem dveří šel voják a viděl, jak se tam zhlížím, tak to hned šel nahlásit. Najednou telefon do kuchyně, že mám jít hned k Heydrichové. Šla jsem nahoru nic zlého netušíc a ona na mě spustila: „Ten Hut, Helenka! Tohle víckrát ne!“ Vyrozuměla jsem, že se zlobí pro ten klobouk, tak jsem řekla danke a šla jsem.“

„S židovskými vězni jsme nesměli mluvit. To bylo všechno zakázané. Jednou za mnou přišel jeden z nich, Milan. Bylo mu asi 18-19 let a prý „slečno, mohla byste nám vzít nějaký dopis?“ No, a tak to začalo. Nejdřív jsem posílala dopisy pro Milánka, pak přišel, jestli bych to neudělala pro Frantu, to byl poručík, ten už byl starší, no a pak pro Karla, a pro Míkyho. Ten Míky Bajer byl jejich kápo, ten je vodil do práce. Jednou ten Míky přišel s tím, že má v Praze bratra, v Dlouhé třídě. Když jsem tam šla poprvé, viděla jsem, že ten jeho bratr si s Mikym nebyl vůbec podobný. Dal mi pro bratra nějaké cigarety. Ty byly tehdy jako všechno na příděl a velmi nedostatkové. Přinesl kufřík a ten měl plný cigaret. Já měla vykulené oči a říkala jsem si, jak bych si u táty šplhla, můj táta byl totiž náruživý kuřák. No ale pak jsem si řekla, že by se táta zeptal, kde jsem k tomu přišla? Rodiče nevěděli, že já něco pro ty vězně dělám. Tak jsem jezdila s dopisy a zpátky nosila to, oč si vězni k příbuzným a známým napsali.“

„No a jednou jsem pro Milana dostala šišku salámu. Měla jsem ji schovanou v zástěře. Zrovna ten den dělali u vězňů prohlídky a našli u Milana dopisní papír. Dostal pár facek. Bála jsem se, aby u něj nenašli ten salám. Tak jsem se rozhodla, že ho dám zatím dozadu, za skleník. Jenže mě potkal ten Hans a ať prý s ním jdu pro ty košile k vyprání. Chtěl je dát do té mé zástěry, no a salám vypadl. On povídal, co že to je?! A já, že je to moje. Řekl, že ví, ale že „o tom bude mlčet.“ Tu noc jsem nemohla usnout, lekalo mě každé zašramocení. Udal mě, přišli si pro mě, - lekala jsem se(...) Ale jsem dítě páteční, dítě štěstěny. Neudal mě on, ani nikdo jiný.“

„Jednou před Velikonocemi mi Milan povídá, že jede dvacet kluků do Terezína, jestli bych jim ven nepronosla dopisy. Honem mi je dal a já je k sobě schovala. Když jsem šla po práci domů, tak vidím, že u brány stojí voják a pouští lidi. Jak mě uviděl přicházet, šel k boudě a zazvonil na zvonek. Strašně jsem se bála, ale on našťěstí zvonil na jiného vojáka, co mě pořád otravoval, abych s ním šla na rande.“

„Jednou jsem viděla, jak voják uhodil nějakého Zdeňka. Zdeněk a Jirka Steinovi byli bratři. Sázeli jsme nějaké fazole a voják, který chodil stále kolem, měl v ruce hůlku. Nevím, jestli se mu zdálo, že Zdeněk málo dělá, nebo mu něco odpověděl. Zrovna jsem se postavila a vidím, že ten voják dává tomu Zdeňkovi pár facek, až mu spadla rádiovka. Bez rozmyšlení jsem skočila

k tomu vojákov, vytrhla mu tu hůlku a takhle jsem ji dvakrát zlomila. Všichni kolem si mysleli, že mě ten voják roztrhne a ono nic. Naštěstí mi nic neudělal. Tak ho to překvapilo. Ti dva kluci si řekli, že ať se děje, co se děje, budou vždycky spolu. Ani jeden nepřežil. To jsem se po válce dověděla od Milana. Židovští vězni byli v Břežanech jeden a půl roku, Milan mezi nimi. Říkal, že bylo štěstí, že tu byl tak dlouho. Do transportu se dostal až ke konci války, přežil a vrátil se živý a zdravý.“

„Měla jsem velké štěstí, že mě nikdo neudal. Balíky jsem posílala jako Helena Břežanská a myslela jsem si, jak to dělám chytře. V Břežanech bylo asi sto čísel, nebo něco přes stovku. A co já jsem dostávala balíků a dopisů! Protože na mě chodily odpovědi. Ten listonoš to přeci musel vědět. Nebo sem jezdily příbuzné těch vězňů. Přijely ke mně a já jsem s nimi šla jako na procházku, aby je mohly aspoň z dálky zahlédnout. To byla teta, to byla sestřenice, říkala jsem a všechno mi to prošlo. Přinášely jim ke mně léky, vitamíny, teplé oblečení.“

„Nakonec se to doma provalilo. Máma už trochu věděla, že něco dělám, ale táta nic netušil, protože hodně jezdil a přes den nebýval doma. Ten den jsem zrovna byla v Praze u Milanovy tety. Když jsem se vrátila domů, vidím naše, jak se divně tváří. On Milan chtěl poslat nějaký polštářek, no a teta mu ho ke mně do Břežan poslala. Táta měl radost, že jsme dostali balík, tak ho roztrhl a tam bylo napsáno Pro Milana. Nastal strašlivý rámus, máma brečela, já brečela, táta křičel: „Já mám jedinou holku a ona se pouští do takových věcí!“ Táta měl totiž kamaráda a jeho příbuzní pomáhali nějaké židovské rodině. Byli prozrazeni a za trest celou tu jeho rodinu zlikvidovali. Já jsem s tím ale nepřestala. Tenkrát jsem byla mladá a nepřipouštěla jsem si, co vše tím riskuji, že jsem mohla i s tatínkem a maminkou skončit v plynu. Ze stovcetičlenné židovské skupiny se konce války dočkalo pouhých sedmnáct lidí. Ostatní zemřeli v koncentračních táborech.“

VI. Ukázky postihů českých židovských obyvatel za 2. světové války

Na budějovické pouliční dráze smějí židé jen na plošinu. V Českých Budějovicích bylo židům zakázáno vstupovati do vnitřku vozu elektrické pouliční dráhy. Smějí se zdržovati jen na plošinách vozů. (PZD.)

+ **VÝKON PRAKSE NEARIJSKÝCH LÉKAŘŮ.** Dnem 24. července 1940 ztrácejí nearijští lékaři v důsledku vládního nařízení č. 136/40 Sb. oprávnění k výkonu lékařské praxe a jsou tudíž povinni odstraniti tímto dnem veškerá označení a návěští vně a uvnitř domu, k výkonu praxe se vztahující. — Nearijští lékaři, kteří byli ministerstvem sociální a zdravotní správy podle § 24 vl. nař. č. 136/40 připuštěni k výkonu lékařské praxe pro Židy, jsou povinni řídit se ustanoveními § 25 a 26 výše citovaného vládního nařízení. čt

Židé nesmějí do kin

Nařízení platí pro celý Protektorát

H. - P r a h a, 25. srpna. Dne 14. srpna vydalo pražské policejní ředitelství vyhlášku, podepsanou policejním prezidentem Charvátem, kterou bylo vydáno nařízení o židech. Ve vyhlášce bylo zakázáno židům s okamžitou platností navštěvovati veřejné místnosti a majitelům bylo nařízeno, aby své místnosti označili nápisem „Židům nepřístupno“. Majitelům ostatních veřejných místností, hostinců, restaurací, kaváren, vináren atd, jejichž majitelem neb provozovatelem jest osoba židovského původu neb které

jsou navštěvovány židy, bylo nařízeno, aby své místnosti označili nápisem „Židovský podnik“.

Nápisy musí být umístěny na zjevném místě, a to jak zevně, tak i uvnitř místnosti. Toto označení musí být provedeno do 28. srpna.

Filmové ústředí v Čechách a na Moravě vydalo s vědomím pověence pro filmové věci v Čechách a na Moravě u říšského protektora rozhodnutí, podle kterého je Židům návštěva kin v Čechách a na Moravě zakázána.

+ Židé v Prostějově nesmějí na výstavy.
Podle nařízení okresního úřadu v Prostějově jest s okamžitou platností zakázána Židům v okrese prostějovském návštěva musejních i soukromých výstav, sbírek, knihoven. Pořadatelstvo takových podniků musí u vchodů na dobře viditelném místě umístiti štítky s nápisem »Židům vstup zakázán«. Nedodržování a přestupky tohoto nařízení budou stíhány a trestány. -hk-

V Čáslavi nebudou holit Židy.
Společenstvo holičů v Čáslavě rozhodlo, že Židé nebudou obsluhováni v žádném čáslavském závodě. -jc.

Zdroje obrázků jsou uvedeny v příloze č. VIII. Obrazová příloha.

VII. Listina základních práv a svobod a Všeobecná deklarace lidských práv pro skupinovou práci při aktivitě po vycházce do Panenských Břežan

Listina základních práv a svobod

Jedná se o jeden z nejdůležitějších zákonů našeho státu, protože je součástí nejvyšší právní normy, kterou je Ústava České republiky. Byla ustanovena v roce 1992.

LISTINA ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD

Federální shromáždění na základě návrhů České národní rady a Slovenské národní rady, uznávajíc neporušitelnost přirozených práv člověka, práv občana a svrchovanost zákona, navazujíc na obecně sdílené hodnoty lidství a na demokratické a samosprávné tradice našich národů, pamětlivo trpkých zkušeností z dob, kdy lidská práva a základní svobody byly v naší vlasti potlačovány, vkládajíc naděje do zabezpečení těchto práv společným úsilím všech svobodných národů, vycházejíc z práva českého národa a slovenského národa na sebeurčení, připomínajíc si svůj díl odpovědnosti vůči budoucím generacím za osud veškerého lidstva na Zemi a vyjadřujíc vůli, aby se Česká a Slovenská Federativní Republika důstojně zařadila mezi státy, jež tyto hodnoty ctí, usneslo se na této Listině základních práv a svobod:

Hlava první

Obecná ustanovení

Článek 1

Lidé jsou svobodní a rovní v důstojnosti i v právech. Základní práva a svobody jsou nezadatelné, nezczizitelné, nepromlčitelné a nezrušitelné.

Článek 2

(1) Stát je založen na demokratických hodnotách a nesmí se vázat ani na výlučnou ideologii, ani na náboženské vyznání.

(...)

(3) Každý může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá.

Článek 3

(1) Základní práva a svobody se zaručují všem bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení.

(...)

Článek 6

(1) Každý má právo na život. Lidský život je hoděn ochrany již před narozením.

(2) Nikdo nesmí být zbaven života.

(3) Trest smrti se nepřipouští.

(4) Porušením práv podle tohoto článku není, jestliže byl někdo zbaven života v souvislosti s jednáním, které podle zákona není trestné.

Článek 7

(1) Nedotknutelnost osoby a jejího soukromí je zaručena. Omezena může být jen v případech stanovených zákonem.

(2) Nikdo nesmí být mučen ani podroben krutému, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestu.

Článek 8

(1) Osobní svoboda je zaručena.

(...)

Článek 10

(2) Každý má právo na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života.

(...)

Článek 12

(1) Obydlí je nedotknutelné. Není dovoleno do něj vstoupit bez souhlasu toho, kdo v něm bydlí.

(...)

Článek 31

Každý má právo na ochranu zdraví.

(...)

Článek 33

(1) Každý má právo na vzdělání. Školní docházka je povinná po dobu, kterou stanoví zákon.

(...)

Všeobecná deklaráce lidských práv

Článek 1

Všichni lidé rodí se svobodní a sobě rovni co do důstojnosti a práv.

(...)

Článek 2

1. Každý má všechna práva a všechny svobody, stanovené touto deklarácí, bez jakéhokoli rozlišování, zejména podle rasy, barvy, pohlaví, jazyka, náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národnostního nebo sociálního původu, majetku, rodu nebo jiného postavení.
2. Žádný rozdíl nebude dále činěn z důvodu politického, právního nebo mezinárodního postavení země nebo území, k nimž určitá osoba přísluší, ať jde o zemi nebo území nezávislé nebo pod poručenstvím, nesamosprávné nebo podrobené jakémukoli jinému omezení suverenity.

Článek 3

Každý má právo na život, svobodu a osobní bezpečnost.

Článek 4

Nikdo nesmí být držen v otroctví nebo nevolnictví; všechny formy otroctví a obchodu s otroky jsou zakázány.

Článek 5

Nikdo nesmí být mučen nebo podrobován krutému, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestu.

(...)

Článek 7

Všichni jsou si před zákonem rovni a mají právo na stejnou ochranu zákona bez jakéhokoli rozlišování. Všichni mají právo na stejnou ochranu proti jakékoli diskriminaci, která porušuje tuto deklaráci, a proti každému podněcování k takové diskriminaci.

(...)

Článek 12

Nikdo nesmí být vystaven svévolnému zasahování do soukromého života, do rodiny, domova nebo korespondence, ani útokům na svou čest a pověst. Každý má právo na zákonnou ochranu proti takovým zásahům nebo útokům.

Článek 13

1. Každý má právo volně se pohybovat a svobodně si volit bydliště uvnitř určitého státu.
2. Každý má právo opustit kteroukoli zemi, i svou vlastní, a vrátit se do své země.

Článek 14

1. Každý má právo vyhledat si před pronásledováním útočiště v jiných zemích a požívat tam azylu.
2. Toto právo nelze uplatnit v případě stíhání skutečně odůvodněného nepolitickými zločiny nebo činy, které jsou v rozporu s cíli a zásadami Spojených národů.

(...)

Článek 17

1. Každý má právo vlastnit majetek jak sám, tak spolu s jinými.
2. Nikdo nesmí být svévolně zbaven svého majetku.

Článek 18

Každý má právo na svobodu myšlení, svědomí a náboženství;

(...)

Článek 23

1. Každý má právo na práci, na svobodnou volbu zaměstnání, na spravedlivé a uspokojivé pracovní podmínky a na ochranu proti nezaměstnanosti.

(...)

Článek 26

1. Každý má právo na vzdělání.

(...)

Článek 30

Nic v této deklaraci nemůže být vykládáno jako by dávalo kterémukoli státu, kterékoli skupině nebo osobě jakékoli právo vyvíjet činnost nebo dopouštět se činů, které by směřovaly

k potlačení některého z práv nebo některé ze svobod v této deklaraci uvedených.

8. Obrazová příloha

Obrázky jsou řazeny dle použití v diplomové práci.

Tvrz, Odolena Voda. Foto autorka.

Kostel sv. Klimenta, Odolena Voda. Foto autorka.

Mateřská škola, Odolena Voda. Původní budova základní školy. Foto autorka.

[cit. 2017-04-28]. Dostupný pod licencí Creative Commons na [www: https://commons.wikimedia.org/w/index.php?search=H%C3%A1lek&title=Special:Search&go=Go&searchToken=8xn35ctuylbuhqbnhwhahmxqj#/media/File:Jan_Vil%C3%ADmek_-_V%C3%ADt%C4%9Bzslav_H%C3%A1lek.jpg](https://commons.wikimedia.org/w/index.php?search=H%C3%A1lek&title=Special:Search&go=Go&searchToken=8xn35ctuylbuhqbnhwhahmxqj#/media/File:Jan_Vil%C3%ADmek_-_V%C3%ADt%C4%9Bzslav_H%C3%A1lek.jpg).

Upraveno autorkou.

Pomník Vítězslava Háška, Odolena Voda. Foto autorka.

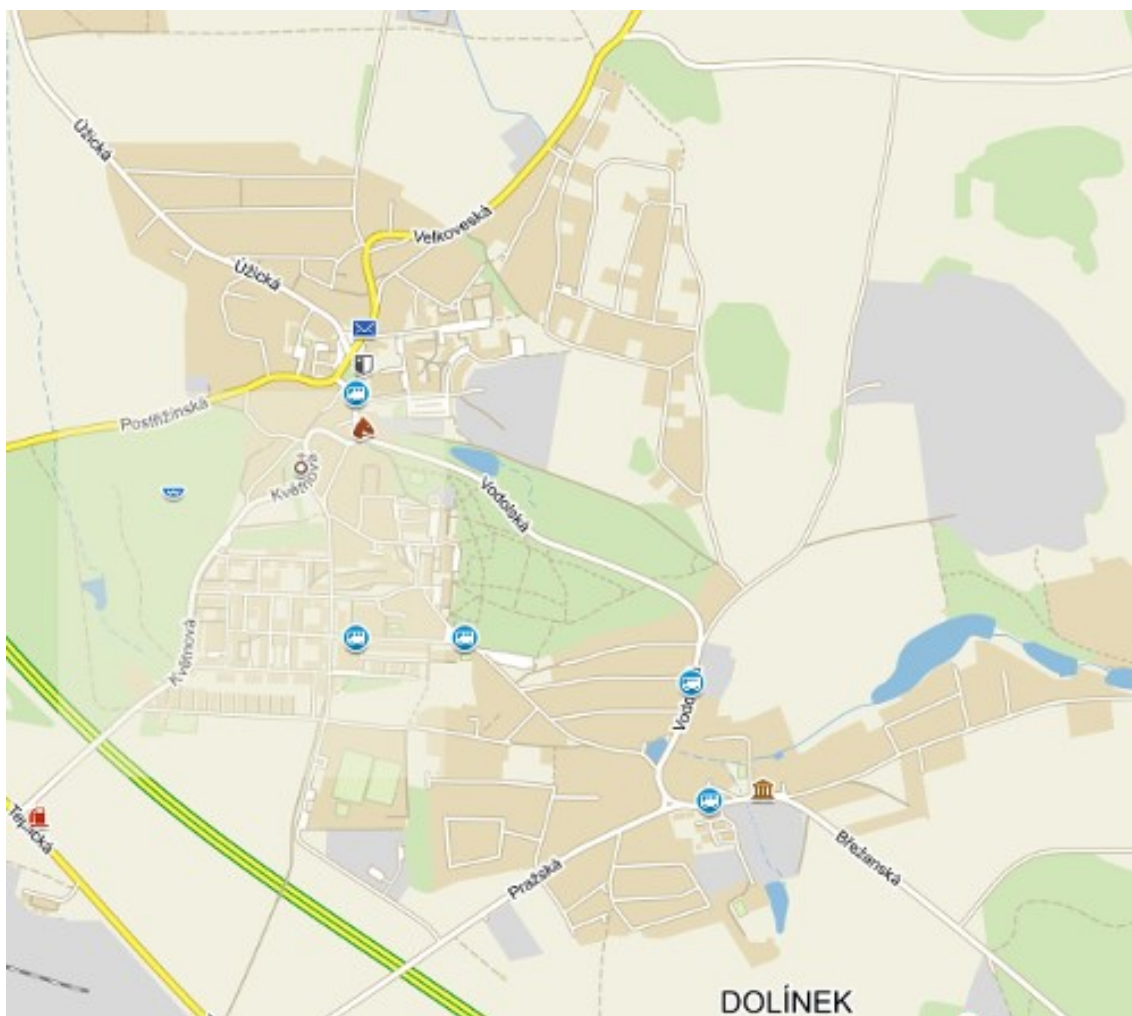
Památník padlých za 1. světové války, Odolena Voda. Foto autorka.

Park Horního zámku, bazén, Panenské Břežany. Stav z jara 2017. Foto autorka.

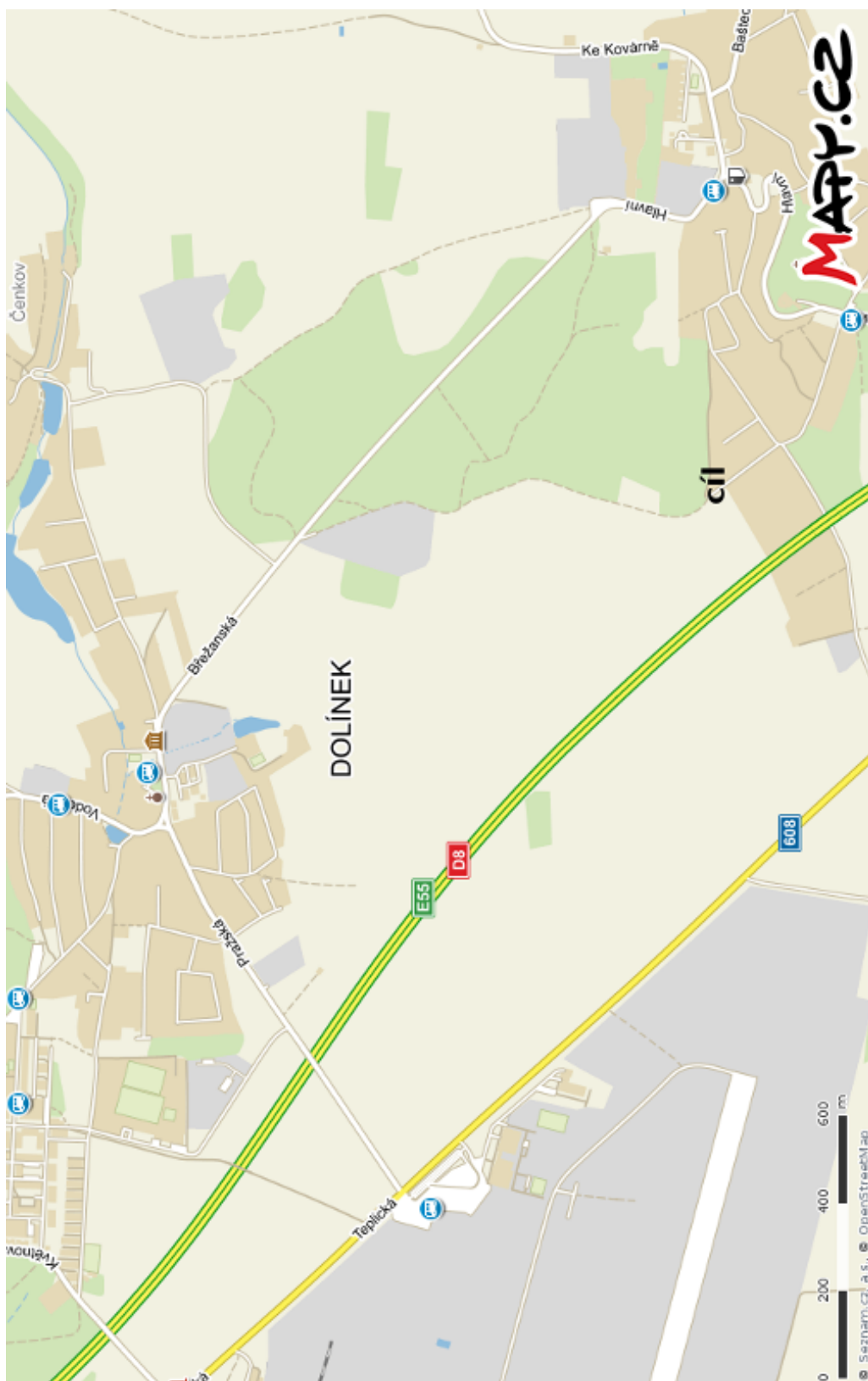
Dolní zámek, Panenské Břežany. Foto autorka.

[cit. 2017-04-28]. Dostupné z: <https://mapy.cz>.

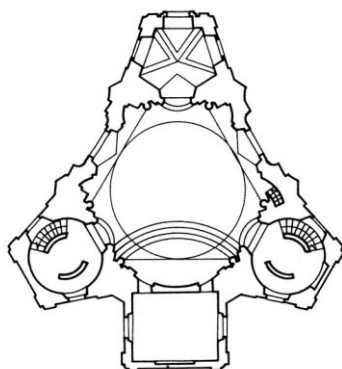
Tvrz, Odolena Voda. Foto autorka.

[cit. 2017-04-28]. Dostupné z: <https://mapy.cz>. Upraveno autorkou.

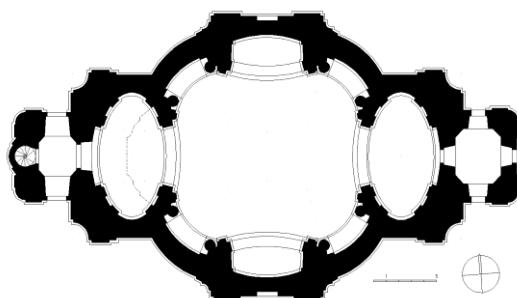
Kaple sv. Anny, Panenské Břežany. Foto autorka.

Půdorys kaple sv. Anny, Panenské Břežany.

[cit. 2017-04-28]. Dostupný pod licencí Creative Commons na www:

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Jan_Santini_Aichel_-_B%C5%99e%C5%BEany_ground_plan.jpg.

Půdorys kostela sv. Klimenta, Odolena Voda.

[cit. 2017-04-28]. Dostupný pod licencí Creative Commons na www:

[https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Kostel_svat%C3%A9ho_Klimenta_\(Odolena_Voda\),_p%C5%AFdorys.gif](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Kostel_svat%C3%A9ho_Klimenta_(Odolena_Voda),_p%C5%AFdorys.gif).

Horní zámek, Panenské Břežany. Foto autorka.

Fotografie Heleny Vovsové z období 2. světové války.

[cit. 2017-04-28]. Dostupný z:

http://www.panenskebrezany.cz/e_download.php?file=data/editor/121cs_7.pdf&original=Leden16.pdf.

A snippet of a historical document, likely a notice or regulation, written in Czech. The text is printed in a serif font and is somewhat faded. It discusses restrictions on Jewish people regarding the Budějovické pouliční dráze (Budějovice street tram).

Na budějovické pouliční dráze smějí židé jen na plošinu. V Českých Budějovicích bylo židům zakázáno vstupovati do vnitřku vozu elektrické pouliční dráhy. Smějí se zdržovati jen na plošinách vozů. (PZD.)

[cit. 2017-04-28]. Dostupný z: <http://www.holocaust.cz/zdroje/dokumenty/omezovani-lidskych-prav-zidovskeho-obyvatelstva/clanky-z-doboveho-tisku-2/na-budejovicke-poulicni-draze-smeji-zide-jen-na-plošinu/>.

+ **VÝKON PRAKSE NEARIJSKÝCH LÉKAŘŮ.** Dnem 24. července 1940 ztrácejí nearijští lékaři v důsledku vládního nařízení č. 136/40 Sb. oprávnění k výkonu lékařské praxe a jsou tudíž povinni odstraniti tímto dnem veškerá označení a návěští vně a uvnitř domu, k výkonu praxe se vztahující. — Nearijští lékaři, kteří byli ministerstvem sociální a zdravotní správy podle § 24 vl. nař. č. 136/40 připuštěni k výkonu lékařské praxe pro Židy, jsou povinni řídit se ustanoveními § 25 a 26 výše citovaného vládního nařízení. **čt**

[cit. 2017-04-28]. Dostupný z: <http://www.holocaust.cz/zdroje/dokumenty/protizidovske-zakony-a-narizeni/protizidovska-narizeni-tykajici-se-postaveni-zidu-ve-verejnem-zivote-a-zamestnani/>.

Židé nesmějí do kin
Nařízení platí pro celý Protektorát

H. - P r a h a, 25. srpna. Dne 14. srpna vydalo pražské policejní ředitelství vyhlášku, podepsanou policejním prezidentem Charvátem, kterou bylo vydáno nařízení o židech. Ve vyhlášce bylo zakázáno židům s okamžitou platností navštěvovati veřejné místnosti a majitelům bylo nařízeno, aby své místnosti označili nápisem „Židům nepřístupno“. Majitelům ostatních veřejných místností, hostinců, restaurací, kaváren, vináren atd, jejichž majitelem neb provozovatelem jest osoba židovského původu neb které

jsou navštěvovány židy, bylo nařízeno, aby své místnosti označili nápisem „Židovský podnik“. Nápis musí být umístěn na zjevném místě, a to jak zevně, tak i uvnitř místnosti. Toto označení musí být provedeno do 28. srpna.

Filmové ústředí v Čechách a na Moravě vydalo s vědomím pověřence pro filmové věci v Čechách a na Moravě u říšského protektora rozhodnutí, podle kterého je Židům návštěva kin v Čechách a na Moravě zakázána.

[cit. 2017-04-28]. Dostupný z: <http://www.holocaust.cz/zdroje/dokumenty/omezovani-lidskych-prav-zidovskeho-obyvatelstva/clanky-z-doboveho-tisku-2/zide-nesmeji-do-kin/>.

V Čáslavi nebudou holit Židy.

Společenstvo holičů v Čáslavě rozhodlo, že Židé nebudou obsluhováni v žádném čáslavském závodě. -jc.

[cit. 2017-04-28]. Dostupný z: <http://www.holocaust.cz/zdroje/dokumenty/omezovani-lidskych-prav-zidovskeho-obyvatelstva/clanky-z-doboveho-tisku-2/v-caslavi-nebudou-holit-zidy/>.

+ Židé v Prostějově nesmějí na výstavy. Podle nařízení okresního úřadu v Prostějově jest s okamžitou platností zakázána Židům v okrese prostějovském návštěva musejních i soukromých výstav, sbírek, knihoven. Pořadatelstvo takových podniků musí u vchodů na dobře viditelném místě umístiti štítky s nápisem »Židům vstup zakázán«. Nedodržování a přestupky tohoto nařízení budou stíhány a trestány. -hk-

[cit. 2017-04-28]. Dostupný z: <http://www.holocaust.cz/zdroje/dokumenty/omezovani-lidskych-prav-zidovskeho-obyvatelstva/clanky-z-doboveho-tisku-2/hk--zide-v-prostejove-nesmeji-na-vystavy/>.